

گفتوگويہ کی ہیمن له نیوان
عومہر عہلی و پیاویکی نیسپانیدا
بہر شہلؤنہ

پہیامی نیسلام ۱

د. عومہر عہلی

۲۰۱۹

ژمارہ

۲۷

ناوی کتیب: په یامی ئیسلام ۱
نووسه ر: د. عومه ر علی
دیز اینی: ناوه وه: عبدالله خاکی
دیز اینی به رگ: تو انا نه حمد
چاپخانه:
تیراژ:
نرخ:

ژماره () ی سائی () ی

له به رپوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان پیدراوه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پېش نه وهی بقونمه ناو باسه که وه، به سه رهاتیکی واقعی باس ده که م، له به ریتانیاه به سه یاره بو کوردستان ده رږشتین، له گه ل برایه کی به پېژم به ناوی دکتور ماکوان عه لی، که نیسه له سلیمانیه، جا پیاویکی خوش مه شره ب، عه زیز له دلندا، سه فه رمان زور پیکه وه کرده، هه رده م ئاره زوی زیاتریش ده که یین پیکه وه، له نیتالیا ریگه مان لی هه له بو، شه به که ی جی پی نیسه که مان نه ما، له هه رکې پرسیارمان ده کرد ئینگلیزیان نه ده زانی، زور ماندو بوین، سه یاره که مان که ره فانه شی پیوه بو، یه که مجارمان بو که ره فانه به سه یاره رابکیشین، زور نه زیه ت بو، دکتور ماکوان توژیک عه سه بی بیو، منیش هه ر به فیشقیات گرتبوم، وه ستا تا رږشتم پرسیاریکم کردو گه پامه وه، نه و زور به جدی چاوه رپی وه لام بو، منیش به قاقاو پیکه نین گه پامه وه بولای، وتی چ بو؟ وه لامت ده ستکه وت، وتم نا! نه ی بو وا پیده که نیت! وتم بیر له شتیک ده که مه وه! وتی چ؟ وتم له کوردستان ده لین: هه رکه س ئینگلیزی بزانیٹ له هیچ کوئی په کی ناکه ویت! نه وه نیمه ئینگلیزی ده زانین و نیسته په کمان که وتوه! نیتر بو به نوکته له نیوانماندا نه و قسه تا نیسته، جا هه رجار دواي نه وه که ده لین زمانی ئینگلیزی گرنه گو هه رکه س بزانیٹ په کی ناکه ویت، من کو مه لیک ولات هه لده دم که رږشتم و په کم که وتوه! یه کیک له و ولاتانه نیسپانیایه.

بۇ كارۈنكى ئەكادىمىي رۇشتم بۇ زانكۆي بەرشەلۇنە، دواي گەشتنم بە بەرشەلۇنەو
ئىسراحت، لە هوتېل رۇشتمە دەرەوہ بۇ نانخواردن، ھەروا چاوم دەدا بۇ مەتەمىكى
ھەلّل، قەرەبالغىيەكى ئىجگار زۇر بو، پىاويكى پىر تەمەنى ھەفتا سأل دەبو كەوتە
بەردەم، بە گۇچانىكەوہ بە سوكى دەرۇشت، گەنجىك بە خىراي رايكرد بگات بە پاسىكدا
قاچى بەر گۇچانى پىاوہكە كەوت، گەنجەكە نەوہستا دىم پىاوہكە كەوت، ھەروا سەيرم
دەكرد گەنجەكە بگەپتەوہ، كەچى گوپى نەدا، پىاويش بەلادا كەوتوہ، خوا نەكات كەس
گوپى پى بدات، ھەركەسم دەدى خۇيان لى لادەدا، منىش ھەر كوردانەى و ھەر بە كوردىش
وتم دەستت پىرە باوہلى گيان، خوا عەوزەلى بورپىت ئەو گەنجە وا ئاوا بەجى ھىلاى، ھەلم
ساندو گۇچانەكەم دا بە دەستىوہ، منىش ھەر بە كوردى و وەك واپىت كورد بىت قسەم
دەكرد، فەقىر واقى وپمابو، وەك بلى ئەم كەسە كى بەو ئەم زمانە جى يە، ھۆكارى كوردى
قسەكردنەكەش ئەزمونى سەفەرى ترم ھەبو لە ئىسپانىا و تەسەورم نەكرد ئەو كابرا
ئىنگلىزى بزانىت، جا كە ئىنگلىزى نەزانىت ئىتر جىاوازى جى يە تۇ بەھەر زمانىك قسە
بكەيت، ھەروا ھات بە دەمما بە ئىنگلىزى وتم: بابە گيان تۇ باشىت؟ بىنىم دەگرى! دەستى
توند گرتم، بە ئىنگلىزىيەكى جوان وتى، چەند خۇش بو ئەو وشە، ھەمو ئازارەكانى لەبىر
بردمەوہ، يەكسەر لە مەعاناتى تىگەشتەم، چون بە دەگمەن بدەم بەلای پىرىكدا و قسەى
لەگەل نەكەم، چاك دەياناسم چەند فەراغى رۇحيان ھەيە، كەس نايان دوئىت،

له ناچاریدا سه گ به خپو ده کهن و دلی پځخوش ده کهن، چون سه گه که ناچاره له گه لې بمینیته وه، هم به ستراوه ته وه وه همیش نه وه ی له وئ دهستی ده که ویت له دهره وه دهستی ناکه ویت!

وتم: بابه گیان من به دوای مه طعه مدا ده گه پرم نیسراحت بکه م و نان بخوم، نه گهر قبولم بکه یت پیکه وه ده بین! به په شوکاو ی و هیشتا فرمیدسکه کانی وشک نه بیویه وه وتی: تو به پراست وا ده لیت؟ وتم نه لیه ت نه گهر متمانه م پ بکه یت، قولم کرد به قولیاو رشتین و گه شتینه مه طعه م، نانمان داوا کردو پیکه وه که وتینه گفتوگو.

مامه پیره ی نیسپانی: ده توانم پرسیارک بکه م؟ چون نه و پرسیاره به رده می سه ری گرتووم و ناهیلیت ته رکیزم لای شتی تر بیت، خو ریکخراوئک نی به بو پراستی پیره پیاو، تا بلیم تو له و ریکخراوه کار ده که یت!.

عومه ر علی: بو خومان دانیشتوین، له م دوخه هیمنتر ده ستناکه ویت بو گفتوگو، به دل ناگام لای قسه کانت ده بیت، وه ک کورپکی خوت قسه م له گه ل بکه.

مامه پیره ی نیسپانی: نه گهر وه کو کورپی خوم قسه ت له گه ل بکه م که واته تو ناته ویت گوئ بگریت! من کوره کانم گوئیان ل نه گرتم و ۲ کورو ۱ کچم هه یه به حساب، ته نها ساره ری کچم نه بیت ده زانم له دوسلدورفه (نه لمانیا)، نه وانی تر هه ر نازانم له کوپن، ۲۵ ساله کوره کانم هه ر نه دیوه،

کچه که شم شه ش حهوت سال جارېک نه گهر بؤ سه فره بیته بهر شه لؤنه سه رېکم لئ بدات و کارتیکم پئ بدات، هه موی هه ر نه وه یه و نه سلنه کاترم پړیکیش له گه لم نامیننه وه.

عومهر علی: ده ستیم توند گرت، ببوره به داخه وه م گویم له م گپړانه وه ده بیت، که پرپه تی له موعانات، به لام که وتم وه ک کوړی خوت، به روه تیه کی دینیه وه وام وت، که له دینه که ی نیمه دا هاتوه به رانه ر باوک نایب ت ئو فیکیشیان به رانه ر بکه ین و ده بیت زور به نهرم و نیان بین له گه لیان (فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا)^۱

مامه پیره ی نیسپانی: نه وه چ دینیکه وا به و شیوه تۆ ده قه که شیت له به ره!

عومهر علی: دینیکه پئی ده وتریت (الاسلام) واته ملکه چی بوون بؤ خوا، نه و خوییه که ناوی (الله) یه، مانای تریشی هه یه واته ناشتی، په یامبه ره که شی ناوی (محمد) ه مانای پئ به خشراو، کتیبه که شی ناوی (فورقان) ه واته جیا کردنه وه حه ق له ناحه ق.

مامه پیره ی نیسپانی: نه وه ی به رانه ر باوک وتت له و کتیبه دا هاتوه؟

عومهر علی: به لئ، چه ز ده که یت هه ندیکت له فورقانت بؤ بخوینم و شهرحی ده که م بؤت؟

مامه پیره ی نیسپانی: نه وه ی له سه ر باوک وتت ناخی منی هه ژاند، پیم خو شه زورتری لئ

ببیستم.

عومەر علی: بسم الله الرحمن الرحيم

(أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ. وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ. وَأَنْتُمْ سَمِدُونَ. فَاسْجُدُوا لِلَّهِ
وَأَعْبُدُوا) ۱ واته: نایا له م و ته که قورنانه سه رتان سوور ده میئ؟. وه پیده که نن و ناگیرن.
وه نیوه سه ر گهرم و بن ناگان. دهی سوژده بهرن بو خواو په رستشی بکه ن. ئەم نایه تانه که
عه ره بیکی ده شته کی بو یه که مجار گوئی لی بو، سه ری خسته سه ر زهوی بو خواو ته سلیم
بو!

ئه وه چ ده که یت! چ ده که یت نه که ویت! بوهسته تا ده ست بگرم.

مامه پیره ی نیسپانی: تو مه گهر نایی سه ریخه نه سه ر زهوی بو خوا؟ ده مه ویت ئه وه بکه م!
سه ریخه مه زهوی بو ئه و خوا یه ی منیکی پیری له بیر نه چوه.

عومەر علی: (سه ری خسته زهوی به لام نه مزانی چی گوت) تو سوجه ده ت برد ده یت زیاتر
باسی نیسلامت بو بکه م، به لام پیم خو شه هه ندیک باسی دینی خو ت و ژیان ت بکه یت پیش
ئه وه ی من باسی بکه م بو ت.

مامه پیره ی نیسپانی: باسی چیت بو بکه م؟ نیشکردن، توپین، سه رگه رمی دونیا، ژیان به بن
سوژ، هه رکه س بو خو ی، دین، باج و ده رامه ت و خانوبه ره، له کوپوه ده ستی بکه م!

عومەر علی: هه موی پیم خو شه له زمانی تو وه گوئیستی بم و تو ماری بکه م.

به لّام نه وه نانه که هات با نانه که مان بخوین

مامه پیره ی نیسپانی: گهر بگه رنمه وه بو سه ره تا کانی ژیانم نیمه خانه واده یه کی هه ژار بوین، باوکم له گه لّ خو ی ده یبردم بو کار، باسی رابردوی بو ده کردم، که نه ویش له باوکیه وه بیستبوی، ژیانی نیمه پیشتر وا نه بوه، نیسته نه وه تا ده بینی به روکesh جوان و ره ونه قداره، به لّام وردبیته وه دیوی ناوه وه ی جیاوازه.

عومهر علی: پیم خو شه نه و جیاوازیه م بو باس بکه یت.

مامه پیره ی نیسپانی: بو نمونه تو نیسته نه م باله خانانه ده بینی، هه موی هی سه رمایه داره کانه، خه لکی ناسای هه مو ژیانی سه رف ده کات بو نه وه ی ته نها بتوانیت شوقه یه کی هه بیّت تییدا بژی، من له ژیانی خو مدا ۳ جار شوقه م کرپوه، هیچ کامیان نه متوانیوه بیم به خاوه نی، چون پیش نه وه ی پاره که ی بده مه وه به ته واوی، بئ ئیش بوم و نه متوانیوه قیسته کانی بده م، لپره ش که س پاره نادات به که س، بانکیش به زور هاتون و فرؤشتویانه و خانوه که م له ده دست چوه، به رده وام نه وه نده سه رقائی دانه وه ی قهرزین، وه ک قهرزی خانو، سه یاره، مال و شتومه ت، جا چ نه! ئیتر ناتوانین و ده رفه ت نی یه بیر له ژیان به دروستی بکه ینه وه، نه وه نده ماندوی ده ستی ئیش و که ئابه ده بوین به خواردنه وه هه ندیک جار له بییری خو مانمان ده برده وه، تا ته مه نمان به سه رچوو، نیسته ش نه وه تا چاوه رپی ره حمی که سیکی گه شتیارین.

عومەر علی: دوزانیت ئه و سستی بانک و رپا که ئیوه به و شیوه دهنالینن پیوهی، پیش ۱۵۰۰ سال هه بوه، که ئیسلام هات له قازانجی هه ژاردا رپای هه رامکرد، تا سه رمایه دار هه ژار نه چه وسینیته وه.

مامه پیره ی ئیسپانی: له باوکم هه ندیک له وه م بیستوه به لام به باشی له یادم نه ماوه، ئیمه به شیوه یه که سه رقالی ئه م ژیا نه بوین ده رفه تی به راورد کاریمان نه بن، دینیش له ناواماندا وه ک ناو ماوه، برۆ که نیسه کان چۆله، ته نه ا بینا کان ماون، رۆحی تیدا نی یه، دینیش گهر تی که ئی ژیا نه بیئت و سودی بوئت نه بیئت، ته نه ا هه ر بیر کردنه وه له خوا ئاوی دل نادات به ته واوی، من باوه رم هه رده م هه بوه به خوا، چون نه متوانیوه باوه رم پی نه بیئت، به لام هه رگیز نه بیستوه خوا ئه و خواجه، که تو په کت که وت منداله که ت نابیت ئوقت به رانه ر بکات و ده بیئت گویشت لی بگریت و نه رم و نیانیش بیئت له گه لت! هه ر ئه وه بو من به س بو که بزانه ئه وه خواجه، ئیسته تو ده لئی له گه ل چینی هه ژاریشه، ئه وه ش که بوئت خویندم ئه وه ی وتی نابیت بن ناگا بیت و ده بیئت سه ربخه یته سه ر ئه رز، هه ستم کرد ئه وه راستیه بویه کردم.

عومەر علی: من خوم حه زم له یاری و ئه و شتانه نی یه، ته نه ا کاسی جهانی کوئا یاریه که ی سه ر ده که م، به لام گه نجه کانی ئیمه زور سه رسامن به یانه کانی ئیسپانیا و له سه ر دیواره کان ناوی میسی دنوسن، تو هه رگیز یاریت کردوه؟

مامه پیره ی ئیسپانی: یاریش یاریه که بۆ خه لک سه رقآل کردن، وه بازرگانیه کی گه وره یه، من لیره گهر سه یری یاریه کیشم کرد بیئت نهو هفته تیر نانم نه خواردوه به هوی گران یه وه، ئیمه تا خانه نشین ده بین دهرفته هیچمان نی یه ههر راکه راکه نه بیئت، رۆژ ده ژمیرین تا که ی خانه نشین بین و ئیسراحت بکه یین، که خانه نشینش بووین رۆژ ده ژمیرین که که ی له م ژبانه نه جاتمان بیئت، به تایبعت که سیکی وه ک من وه زۆربه شی ههروایه.

عومهر علی: تۆ رۆژیک له رۆژان ئیسلامت نه بیستوه؟

مامه پیره ی ئیسپانی: جاریکیان رۆشتم بۆ تورکیا دهنگیکی به رزم بیست، جیگه ی سه رنجم بو، پرسیارم کرد وتم نه وه چی یه؟ وتیان نه وه بانگردنه بۆ نوێژ، وه ک زهنگی که نیسه، دهنگه که ی رۆحی بو لام، ده وه ستام و گویم ده گریت تا ته واو ده بو، تینه ده گه شتم به لام ههستی ئارامی پۆ ده به خشیم، نه مده زانی شتی وای تپدایه و حساب بۆ هه تا پیریش ده کات. له میدیاکانیشه وه بیستومه بۆ نا، به لام ده لپن خه تهرن نزیکیان نه بنه وه، من یه که مجار بمزنا یه تۆ مسولمانیت له گه لت نه ده هاتم بۆ مه طعمه م، که نهو ده قهت وت، نه وه ی په یوه ست بو به منه وه، نه وسا هه ستم کرد نه وه قسه ی مرۆفه کان نی یه، چون مرۆفه کان تا گه نجیت و وزهت تیا یه و سویدیان هه یه بۆت له گه لتن! خۆزگه ۵۰ سال پيش ئیسته که سیک نه م قسانه ی به م هیمنیه وه بۆ بکر دایه م.

عومەر علی: جا ئه و کات ئه و ئایه ته کاریگه ری له سه ر دروست ده کردیت ؟ که گه نج بویت.
مامه پیره ی ئیسپانی: ئه گه ر وه ک ئیسته تیگه شتایه م له و بر وایه دا نیه م قبولم نه کردایه.
عومەر علی: با فه رموده یه کی پیغه مبه ریشمان محمد درودی خوای له سه ر بی ت بو ت بلیم
که ده فه رموی ت: (اغتنمُ خمسًا قبل خمسٍ شبابک قبل هرمک وصحتک قبل سقمک
وغناک قبل فقرک وفراغک قبل شغلیک وحياتک قبل موتک)^۱ واته: پینج شت به فرسه ت
بزانه، گه نجیت پیش پیریت، له ش ساغیت پیش نه خوشی، ده و له مه ندیت پیش هه ژاریت،
ده ست به تالی ت پیش سه رقال بونت، ژیا نت پیش مردنت.

مامه پیره ی ئیسپانی: گریا...

عومەر علی: فه رمو هه ندیک ئاو بخۆره وه، بگه ره ئه و کلینسه بو ده گری ت؟ چی وات لی
ده کات بگری ت؟

مامه پیره ی ئیسپانی: له و پینجه، چواریم له ده ست چوو، ئیسته ده زانم، وه سوپاسی ئه و
دینه ده که م که به م شیوه ش هیشتا هه ر به فرسه ت بو می حسیب ده کات.

عومەر علی: دینی ئیمه دینیکی گشتگیره هه روه ک چون پیریکی له بیر نه کردوه مندالیکیشی
هه ر له بیر نه کردوه، دهستم بده ری با برۆین ئه وه چه ندیکه نانه که مان ته و او کردوه هه ر
دانیشتوین.

۱ رواه حاکم

مامە پىرەى ئىسپانى: حەزناكەم ئېت جىابىمەوہ.

عومەر عەلى: من تا ۳ رۆژى تر لېرەم، رۆژانە ۲ كاتژمېر دانىشتىم لەگەل زانكۆى بەرشەلۇنە
هەيە، دواتر سەفەرى روسىا ئۆكرانىا دەكەم، هەمو رۆژ يەك دەبىنين و فىرى نوژىشت
دەكەم، تا كە سەرت خستە نەرزى بزانىت چ بلى.

مامە پىرەى ئىسپانى: خۆزگە هەردەم لە كەسكەوہ نزيك بوايەم و ئەم قسانەم بىستايە،
ئەوہ بەراست خۆ تۆ پارەكەى منىشت دا! ئەو پارە زۆرە!

عومەر عەلى: هەول دەدەم كەسكى ئاينىت بۇ بدۇزمەوہ لېرەو ئەم قسانە هەردەم
بىستىت، پاركەش بۇ ئيوہ زۆر، بۇ ئيمە هيچ نى يە.

مامە پىرەى ئىسپانى: خۆشحال دەبم ئەوہم بۇ بكەيت، وە چۆن پارەكە هيچ نىە لەسەر
زانكۆ حسيپى دەكەيت؟

عومەر عەلى: ئەلبەت دەتوانم لەسەر زانكۆ حسيپى بكەم، ئەوان حسيپ لەگەل من
ناكەن، كاردى بانكى خۆيان پىداوم، بەلام من بە دروستى نازانم ئەم مەسروفانەى پى بكەم!
مامە پىرەى ئىسپانى: سەيرە!

عومەر عەلى: سەير نى يە، ئەويش هەر لە قورئاندا هاتوہ، كە بۇ بەرژەوہندى خۆت ئەم
پارانە سەرف نەكەيت.

مامە پىرەى ئىسپانى: ديارە زۆر شت ماوہو كە بىزانم.

عومەر عەلى: بەئى زۆر ھەيە بەلام تۆ يەك دەرفەتتە لەبەر ماوە، ئەويش كۆتايى
فەرمودەكەيە.

مامە پىرەي ئىسپانى: ئەوانم لەدەست چوو، ناھيىلم ئەمەم لەدەست بچيىت.

سى رۆژ كاتى خۆشمان پيىكەو بەسەر برد، فيرى نوپىرم كردو مامۆستايەكى ئاينيم دۆزيەو
بەيە كترم ناساندن. تۆي گەنجيش سەيرى فەرمودەكە بكو سوډ لە ھەمو فرسەتەكان
وەرگرە.

{ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ
وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ
[النحل:125].

قِيَلَهُ

د. عومر عهلى

٢٠١٩

